

Turun Yliopiston Hygienian ja sosiaalilääketieteen laitoksesta; esimies  
prof. SVEN ERKKILÄ

## Miespuolisista sikiönlähdettäjistä

S. Erkkilä

(Jätetty toimitukselle 17. II. 52.)

Sikiönlähdettämiskysymyksen selvittelyssä ja varsinkin pyritäessä ehkäisemään sikiönlähdettäjien alkanutta ihmiselämää tuhoavaa toimintaa on tärkeää tuntea myös miesten osuus tämän rikollisuuden muodon ilmenemisessä. Maamme sikiönlähdettäjiä ja erityisesti miespuolisia lähettäjiä koskevat tiedot ovat niukat. Lainvalmistelukunnan ehdotuksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi raskaudentilan keskeyttämiseksi selviää, että maassamme naispuoliset sikiönlähdettäjät ovat enemmistönä. KAPRION ja NIEMINEVAN helsinkiläisiä ammattimaisia sikiönlähdettäjiä koskevassa tutkimuksessa oli 196 sikiönlähdettäjästä vain 8 miehiä. G. INGHEN mukaan on Ruotsissa sikiönlähdettäjiä yli 60 % miehiä.

Tutkimusaineistoni käsittää maamme vankiloissa vuosina 1937—47 vapausrangaistustaan sovittamassa olleet sikiönlähdettämisrikoksista tuomitut miehet, lukumäärältään 180. Heitä koskevat tiedot on saatu vankirekisterissä säilytettävistä asiakirjoista ja oikeuden päätöksistä. Tämä lukumäärä ei tietenkään anna oikeaa kuvaa mainittuun rikokseen syyllistyneiden miespuolisten lähettäjien kokonaismäärästä, sillä sikiönlähdettäminen kuuluu suureksi osaksi salatuksi eli kätkeytyneeksi rikollisuuden piiriin. Vain pieni osa niistä joutuu viranomaisten tietoon ja oikeudellisen käsittelyn alaiseksi. Kun mainittuna tutkimusajan jaksona ERKKILÄN tutkimusten mukaan on yksistään Hämeenlinnan naisvankilassa ollut sovittamassa rangaistustaan 690 naispuolista

sikiönlähdettäjä, niin voidaan sanoa, että meillä sikiönlähdettäjiä on todennäköisesti yli 80 % naisia.

Aineistoni 180 henkilöstä on 175 syntynyt avioliitossa ja vain 5 (2,8 %) avioliiton ulkopuolella. Vertailun vuoksi mainittakoon, että naispuolisia sikiönlähdettäjiä koskevassa tutkimuksessani oli 9,3 % lähdettäjiä avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Aviottomuudella on epäilemättä merkitystä kyseessä olevan rikoksen synnyssä. Tutkielmassani »Rikokset alkavaa elämää kohtaan» tulii siihen käsitykseen, että syntyperältään aviottomat naiset omakohtaisesti aviottoman naisen osan kokeneina ovat kenties auliimpia kuin muut auttamaan syvästi onnettomia, toivottomuuden partaalla olevia kanssasisariaan varsinkin silloin, kun kyseessä on avioton raskaus.

Siviilisäädyn mukaan aineistoni jakautuu seuraavasti: naimisissa olevia 97 (53,9 %), naimattomia 71 (39,4 %), leskiä 9 (5 %) ja eronneita 3 (1,7 %). Tässä on merkille pantava leskien ja eronneiden suhteellisen vähäinen lukumäärä verrattuna edellä mainitussa tutkimuksessa samaa siviilisäätystä oleviin naispuolisiin lähdettäjiin (leskiä 16,8 %, eronneita 9,8 %). Tämä osoittaa, etteivät miesten sikiönlähdettäjiksi sortumisen syynä ole olleet ilmeisestikään toimeentulovaikeudet samassa määrässä kuin naisten.

Ikäryhmitystä kuvaava taulukko 1 osoittaa, että miespuolisetkin sikiönlähdettäjat ovat meillä yleensä varttunutta, elämässään kokenutta väkeä. Aineistosta on 117 (65 %) yli 30-vuotiaita ensimmäisen viranomaisten tietoon tulleen sikiönlähdettämisrikoksen tapahtuessa.

T a u l u k k o 1

## I k ä r y h m i t y s

| Ikä             | Lukumäärä |
|-----------------|-----------|
| Alle 26 v. .... | 25        |
| 26—30 v. ....   | 38        |
| 31—35 v. ....   | 34        |
| 36—40 v. ....   | 25        |
| 41—45 v. ....   | 23        |
| 46—50 v. ....   | 14        |
| 51—55 v. ....   | 8         |
| 56—60 v. ....   | 4         |
| yli 60 v. ....  | 9         |

Asuinpaikan mukaan sikiönlähdettäjät jakautuivat seuraavasti: maaseutulaisia 107 (59,5 %), kaupunkilaisia 65 (36,1 %) ja kauppalalaisia 8 (4,4 %). Kaupunkilaisista oli helsinkiläisiä 19, tamperelaisia 15, turkulaisia 7 ja lahtelaisia 5.

Samantapainen on aineiston jakautuminen syntymäpaikan mukaan. Maaseudulla syntyneitä oli 137 (76,1 %), kaupungeissa syntyneitä 35 (19,4 %), kauppaloissa syntyneitä 5 (2,8 %) ja ulkomailla syntyneitä 3 (1,7 %). Kunnista olivat ensitiloilla Teuva (6 tap.), Jalasjärvi (6 tap.) ja Nilsä (4 tap.). Syntyperäisiä helsinkiläisiä oli 11, tamperelaisia 6, lahtelaisia 3 ja turkulaisia 2. Miespuolisten sikiönlähdettäjien jakautuminen syntymä- ja asuinpaikan mukaan osoittaa, etteivät nämä ole läheskään samassa suhteessa siirtyneet maaseudulta kaupunkeihin ja kauppaloihin kuin naispuoliset lähdettäjät (KAPRIO ja NIEMINEVA, ERKKILÄ).

Taulukko 2 osoittaa aineistoni jakautumisen ammatin mukaan. Tässä herättää erityistä huomiota maanviljelijöiden ja niiden poikien suhteellisen suuri lukumäärä. Näistä on kuitenkin vain 7 toiminut ammattimaisena sikiönlähdettäjänä, muut ovat syyllystyneet sikiönlähdetyksen avunantoon, yllytykseen tai yritykseen. Terveystenhoitohenkilöstöön kuuluvista oli 3 lääketieteenlisensiaattia, 2 lääketieteenkandidaattia, 1 lääkintäkersantti, 1 luontoishoitolan hoitaja ja 1 hie-roja.

## T a u l u k k o 2

### A m m a t t i r y h m i t y s

|                                                                                                      |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Työmiehiä, työnjohtajia, ammattityöntekijöitä, kuten<br>maalareita, seppiä, teurastajia jne. .... | 78 |
| 2. Maanviljelijöitä ja niiden poikia .....                                                           | 40 |
| 3. Teollisuuden ja käsityön palveluksessa olevia .....                                               | 20 |
| 4. Liike- ja ravintolatyöntekijöitä .....                                                            | 16 |
| 5. Puhtaanapitohenkilöstöä .....                                                                     | 2  |
| 6. Terveystenhoitohenkilöstöä .....                                                                  | 8  |
| 7. Virkamiehiä, opiskelijoita, sotilashenkilöitä ja muita,<br>joiden ammatti tuntematon .....        | 16 |

Miespuolisten sikiönlähdettäjien lähdettämisrikollisuus poikkeaa huomattavasti naisten tekemistä lähdettämisrikoksista. Aineistossani on ammattimaisia sikiönlähdettäjiä 40, sikiönlähdetyksen avunantoon

syyllystyneitä 98, lähdetyksen yllytykseen syyllystyneitä 36 ja lähdetysyrityksen tehneitä 6.

Ammattimaisista sikiönlähdettäjäistä oli 21 naimisissa olevia, 13 naimattomia, 5 leskiä ja 1 eronnut. Leskistä oli eräs 70-vuotias, huonossa taloudellisessa asemassa oleva 5 lapsen isä, ammatiltaan seppä, joka oli tuomittu viidestä maksua vastaan tehdystä sikiönlähdetyksestä. Aineistossani olevat sikiönlähdettäjät ovat saaneet tuomion yleensä harvoista lähdetyksistä, mutta eräs parturi, leski, oli tuomittu 12 maksusta tehdystä sikiönlähdettämisestä ja 6 avunannosta maksusta tehtyyn sikiönlähdettämiseen.

Miespuolisten sikiönlähdettäjiä tavallisin lähdettämisrikos on avunanto sikiönlähdettämiseen. Avunanto, »tahallaan neuvolla ja toimella edistäminen», on tapahtunut varsin monin tavoin. Avunannosta sikiönlähdettämiseen on tuomittu mm. mies, joka on antanut rahaa vaimolleen luovutettavaksi lähdettäjälle, samoin mies, joka on ilmoittanut lähdetystä pyytävälle lähdettäjän osoitteen, joka on antanut rahaa lainaksi lähdetyksen teettäjälle, joka on hakenut vaimonsa pyynnöstä apteekista lähdettämisvälineet. Eräässä tapauksessa monilapsisen perheen isä oli vaimonsa sairauden aikana useita kertoja sekaantunut tytärpuoleensa, jonka sittemmin hänen vanhin poikansa oli ennen naimisiin menoaan saattanut raskaudentilaan. Raskauden keskeyttämistä varten isäpuoli antoi rahaa; hänet tuomittiin sekaantumisesta lapsipuoleensa ja avunannosta sikiönlähdettämiseen. Samoin kuin aineistoni ammattimaisista sikiönlähdettäjäistä on avunannosta sikiönlähdettämiseen tuomituista miespuolisista lähdettäjäistä suurin osa avioliitossa olevia (53 tap.); naimattomia oli 39, leskiä 4 ja eronneita 2. Naimisissa olevien miesten avunanto on useimmiten kohdistunut oman vaimonsa tai tyttärensä sikiönlähdettämiseen, mutta on myös tapauksia, joissa naimisissa oleva mies on saattanut naimattoman naisen, usein alaikäisen, raskaudentilaan, josta sitten on selvinnyt rahalla.

Avunanto ja yllytys raskaudenkeskeyttämiseen ovat varsin läheisiä rikollisuuden muotoja. Viimeksimainittuun rikokseen syyllystyneitä on aineistossani saman verran naimattomia ja naimisissa olevia (18 tap.). Eräs naimisissa oleva tilallinen oli useasti sekaantunut tytärpuoleensa saattaen hänet raskaaksi, ja oli sitten »tahallaan taivuttanut ja vietellyt» hänet surmaamaan kohtuunsa sikiönsä, ja toinen oli hankkinut

vaimolleen lähdeettämisvälineen sekä neuvonut sen käyttämistä. Aineistossani on sitäpaitsi useita naimattomia maanviljelijöitä ja niiden poikia, jotka ovat saattaneet palvelijattarensa raskaudentilaan ja sitten tahallaan taivuttaneet nämä lähdeettämään sikiönsä.

Aineistossani esiintyvien sikiönlähdeettäjien muu aikaisempi rikollisuus ilmenee monimuotoisena ja verrattain runsaana. 180 lähdeettäjästä on 56 (31,1 %) syyllistynyt muihin rikoksiin, joista lukuisimpina esiintyvät varkaus ja näpistely, väkijuomien luvaton valmistus ja myynti sekä avunanto valtiopetokseen. Uusintarikollisista oli toiskertalaisia 25, kolmaskertalaisia 8, neljäskertalaisia 12, viideskertalaisia 6, kuudeskertalaisia 3 sekä kahdeksas-, yhdeksäs- ja kahdestoiskertalaisia kutakin 1. Ammattimaisista sikiönlähdeettäjistä on 4 saanut tuomion 2 kertaa sikiönlähdeetyksestä ja 1 on tuomittu 2 kertaa avunannosta sikiönlähdeettämiseen. Vaikka sikiönlähdeettämisrikosten ilmituloprosentti on pieni, niin näyttää ilmeiseltä, että meillä miehet perin harvoin laajasti harjoittavat sikiönlähdeetysoimintaa. Avunanto ja yllytys sikiönlähdeettämiseen ovat meillä miespuolisten sikiönlähdeettäjien erityisesti harrastamia rikollisuuden muotoja.

Tiedot tässä esitettyjen sikiönlähdeettäjien koulunkäynnistä ja mielenterveydestä ovat niukat. Muutamissa tapauksissa mainitaan, että ao. henkilö on käynyt vain kiertokoulua tai ei mitään koulua, mutta osaa kuitenkin lukea ja kirjoittaa. Lähdeettäjäaineksen verrattain runsas uusintarikollisuus viittaa siihen, että luonnevikaisuus miespuolisilla sikiönlähdeettäjillä on tavallisempaa kuin naispuolisilla. Vain kolme aineistooni kuuluvaa lähdeettäjää on tuomittu täyttä ymmärrystä vailla olevana; niistä oli kaksi lääkäriä. Seuraava tapaus esimerkkinä vaikeasta, kverulatorista tyyppiä olevasta luonnevikaisesta uusintarikollisesta, joka par'aikaa on sovittamassa rangaistustaan toiskertaisesta maksusta tehdystä sikiönlähdeettämisestä.

T. E. 50-vuotias työmies, syntyperältään avioton. Äiti ollut maalaispalvelijatar, jolla muitakin aviottomia lapsia. T. E. on erotettu kansakoulusta ilkeivallan ja tappelun takia sekä määrätty siirrettäväksi kasvatustalokseen, jonne ei kuitenkaan joutunut. Karannut kotoaan 14-vuotiaana ja sen jälkeen kuljeskellut melko runsaasti ja tehnyt aikaisemmin etupäässä tilapäistöitä. Vuodesta 1935 lähtien viettänyt erään naisen kanssa aviotonta yhdyselämää Helsingissä. Hän on siitä lähtien ollut etupäässä kaupungin töissä, ollen kuitenkin ajoittain työttömänä. Käyttänyt jaksottain melko runsaasti alkoholia ja ollut pidätettynä useita kertoja.

T. E. on rangaistu seuraavasti: v. 1917 varkaudesta nuorena henkilönä, 1919 nuoren henkilön tekemästä varkaudesta ja törkeästä varkaudesta, 1921 ensik. varkaudesta ja ensik. törkeästä varkaudesta, 1924 toisk. törkeästä varkaudesta, 15 toisk. varkaudesta, vankilasta murtautumisesta ja viranomaisten erehdyttämisestä, 1933 väkijuomien hallussapidosta ja kuljetuksesta, 1946 yksin teoin tehdyistä sikiönlähdetyksestä ja kuolemantuottamuksesta ja 1950 rikoksen uusijana maksusta tehdystä sikiönlähdettämisestä. Hän on ollut ainakin 10 kertaa hoidettavana vankimielisairaalassa, lähettänyt runsaasti räikeitä valitus- ja ilmiantokirjeitä eri viranomaisille ja vaatinut, että vain vanh. koulutetut sairaanhoitajat saavat häntä hoitaa vankilassa.

Miespuolisilla ammattimaisilla sikiönlähdettäjäillä näyttää teon perusteena olevan miltei yksinomaan taloudellisen edun tavoittelu. Lähettämispalkkioista on asiakirjoissa mainintoja vain muutamissa tapauksissa. Niinpä eräs lääketieteenkandidaatti oli v. 1947 saanut lähettämispalkkiona 3.000 markkaa, mutta lääketieteenlisensiaatti oli samana vuonna saanut yhdestä lähdetyksestä 20.000 markkaa ja toisesta 25.000 markkaa.

Avunannosta ja yllytyksestä sikiönlähdetykseen tuomittujen teko on useimmiten johtunut humanitäarisistä ja sosiaalisista syistä. Erään miehen morsiamella oli jo 2 lasta, eivätkä he asuntopulan vuoksi erillään asuen halunneet kolmatta lasta. Morsiamensa raskaaksi saattanut sotilaskarkuri taas ei voinut karkurina mennä vihille, vaan järjesti asian rahalla.

Tässä tutkimuksessa esitettyjen sikiönlähdettämisrikosten seuraamuksina on sattunut 8 kuolemantuottamusta. Näistä on 7 sattunut ammattimaisille sikiönlähdettäjille ja yksi maksutta suoritetun sikiönlähdettämisyrityksen seuraamuksena. Onnettomasti päättyneiden lähdetysten tekijöinä oli mm. 3 lääkintöhenkilöstöön kuuluvaa, nim. lääkäri, lääkintäkersantti ja luontoishoitolan hoitaja.

Vaikka rangaistuksen määrällä ei ole suurtakaan merkitystä niin kauan kuin ainoastaan pieni osa sikiönlähdettäjäistä joutuu syytteenalaisiksi, niin nimenomaan miespuolisiin lähettäjiin nähden, jotka tavallisesti harjoittavat pimeää toimintaansa taloudellisia etuja silmäläpitäen tai itsekkäistä syistä yllyttävät naisia kääntymään lähdettäjän puoleen, on rangaistuksella yleis- ja erikoisestävä merkityksensä. Maksusta tapahtuneesta sikiönlähdetyksestä seurannut rangaistus on ollut tutkimusajanjaksona 5 kk. vankeutta — 2 v. kuritushuonetta.

Jos rikoksen jälkiseuraamuksena on ollut äidin hengenmenetys tai teontekijä on ollut rikoksenuusija, niin tuomio on ollut tavallisesti muutamaa kuukautta pitempi.

Avunannosta sikiönlähdetykseen on tuomio vaihdellut 1 kk:n ja 18 kk:n välillä, ollen keskimäärin 3—4 kk. vankeutta. Sikiönlähdettämisen yllytyksestä ja yrityksestä on rangaistus ollut keskimäärin 5—6 kk. vankeutta.

Vaikka meillä miespuolisten ammattimaisten sikiönlähdettäjien lukumäärä on verrattain vähäinen, niin on sikiönlähdettämisen avunantoon ja yllytykseen syyllistyneillä miehillä kriminologiselta kannalta kuitenkin siksi tärkeä merkitys, ettei niitä voida jättää huomiotta abortintorjuntatoimenpiteitä järjestettäessä. Koska avunannolla ja varsinkin yllytyksellä kyseessä olevan rikoksen toteutumisessa on ratkaiseva osuutensa, niin sukeutuu esiin kysymys, voitaisiinko näitä rikoksia vähentää rangaistuksia koventamalla. Silloin kun avunantajana tai yllyttäjänä on raskauden aiheuttaja, olisi kenties syytä käyttää ankarampaa rangaistusasteikkoa. Kun keinotekoinen raskauden keskeytys melkein säännöllisesti aiheuttaa äidille pitkäaikaista sairastelua ja siten työkyvyn menetystä tai alenemista, olisi yhteiskunnalliselta kannalta tärkeää, että lähdeittäjä, lähdeityksen avunantaja ja yllyttäjä tuomittaisiin korvausvelvollisuusperiaatetta noudattaen maksamaan lähdeityksen teettäjälle riittävän suuria terveyden vahingon korvauksia. Tämä ei kuitenkaan liene mahdollista niin kauan kuin äiti itse on rangaistusuhan alainen. Mikäli voitaisiin myöntää rankaisuvapaus tietyin rajoituksin esim. avioliitossa raskaaksi tulleille ja yksinäisille, avioliiton ulkopuolelle raskaudentilaan joutuneille oman sikiönsä lähdeittäjille, voitaisiin korvausvelvollisuuden määräämistä käyttää yhtenä keinona abortintorjunnassa.

Miespuolisia sikiönlähdettäjiä käsiteltäessä on vielä kosketeltava lääkärien osuutta rikollisten keskenmenojen suorittamisessa. Tästä arkaluonteisesta asiasta on lääkäripiireissä visusti vaiettu, mutta maamme lakimieskunta sen sijaan on kiinnittänyt siihen huomiota. Niinpä prof. BRUNO SALMIALA lausui Suomen Kriminalistiyhdistyksen vuosikokouksessa 27. V. 42 aborttikysymystä koskevan keskustelun yhteydessä mm. seuraavaa: »Jos ollaan rehellisiä, niin meidän on tunnustettava, että eräät lääkärit ovat varsin valitettavassa mitassa tehneet itsensä syypäiksi sikiön lähdeittämiseen. Heidän toimintansa

on asianomaisella paikkakunnalla ollut tunnettua, mutta siihen ei ole juuri milloinkaan puututtu. Asiaan olisi saatava parannus.»

Tämä pitää epäilemättä paikkansa. Ennen aborttilakimme voimaantuloa oli jotenkuten käsitettävissä, että lääkärit olivat taipuvaisia ylittämään raskaudenkeskeyttämisen ahtaita lääketieteellisen indikaation rajoja, mutta nykyään, kun meillä on laki raskauden keskeyttämisestä, olisi laittomia raskauden keskeyttämisiä suorittavia lääkäreitä valvottava ankaralla kädellä. Jos todenteolla pyritään suurta kansanterveydellistä vaaraa — laittomia abortteja — torjumaan, on työn onnistumisen ensimmäisenä edellytyksenä, että lääkärikuntamme näyttää tässä tietä laillisuutta noudattaen.

Sikiönlähdettäminen on yhteiskunnallisten olojen kehittyessä rikosoikeudellisesta kysymyksestä muuttunut yhä enemmän sosiaalilääketieteelliseksi ongelmaksi, joka kaipaa ennakoluulotonta, asiallista ja tosioihin perustuvaa tieteellistä tutkimusta. Vaikka varsinainen lähettämisaines on meillä valtaosaltaan naisia, niin on miespuolisilla sikiönlähdettämisen avunantoon ja yllytykseen syyllystyneillä varsin huomattava merkitys mainitun rikollisuuden muodon ilmeneemisessä. Tämä on otettava huomioon järjestettäessä aborttien ennaltaehkäisyä, missä lähdetysten pohjana olevien yhteiskunnallisten epäkohtien korjaaminen ja valistustoiminta tulee epäilemättä olemaan keskeisenä osana.

## Kirjallisuutta

ERKKILÄ, S.: *Duodecim* 1952: 68: 193. — S a m a: Rikokset alkavaa elämää kohtaan. Lapsi ja Nuoriso. 9/1951. — INGHE, G.: *Abortproblemet i Sverige. Människa och miljö.* 1946. — KAPRIO, L. A. ja NIEMINEVA, K.: *Keskenmenokysymyksen taustaa. Väestöliiton vuosikirja III.* Helsinki 1951.

## Summary

### Erkkilä, S.: ON MALE ABORTIONISTS

The material comprises men who were sentenced for abortion and served their term of imprisonment during the period 1937—1947, a total of 180 men. According to their civil station, they were divided as follows: married men 97 (53,9 %), unmarried 71 (39,4 %), widowers 9 (5 %) and divorced 3 (1,7 %). The distribution of abortionists according to their place of residence was

as follows: provincials 107 (59,5 %), city dwellers 65 (36,1 %) and living in market towns 8 (4,4 %). The material comprised professional abortionists to the extent of 40, persons guilty of assistance at abortion 98, guilty of inciting to abortion 36 and those who attempted abortion 6. Of the abortionists 31,1 % had been guilty of other crimes. Among professional male abortionists the motive of the deed seems to be almost solely pursuit of economic gain. Since induced interruption of pregnancy fairly invariably results in prolonged illness of the mother and thus complete or partial disability, the abortionist, assistant at and instigator to abortion should be sentenced to paying the mother compensation for injury to her health.